

Karel de Grote-Hogeschool
start met voorsprong

Van gunsten naar rechten voor leerlingen met beperkingen

Het VN-Verdrag over de rechten
van personen met een handicap en
onderwijs

Universiteit
Antwerpen

Feiten

- New York 13 december 2006
- Verdrag + Optioneel Protocol (rechtsbescherming)
- Eerste Mensenrechtenverdrag 21ste eeuw

Feiten

- Snelst onderhandelde MR verdrag
- Hoogste aantal ondertekenaars op dag 1 (88)
- 153 ondertekenaars, 106 geratificeerd
- Aanvaarding alleen te vergelijken met kinderrechtenverdrag

Feiten

- Eerste VN mensenrechtenverdrag open regionale integratie organisaties (EU!)
- Geratificeerd door EU op 23 december 2010
- In werking in België vanaf zomer 2009

Achtergrond

- Actieve participatie van de 'civil society': "Nothing about us without us"
- Verdrag ontstaat vanuit aangevoeld onrecht – soft law niet voldoende
- Paradigmawissel:
 - van medisch naar sociaal model
 - Van zorg naar rechten

Sociaal model

- Handicap = drempel bij participatie in de samenleving
- International Classification of Functioning, Disability and Health' (ICF-WHO): mainstreams handicap

Focus op impact i.p.v. oorzaak

- Functies en structuur ('stoornis')
- Activiteiten ('beperking')
- Participatie ('handicap')
- Omgevings- en persoonlijke factoren

Sociaal model

- Afstemmingsprobleem tussen de persoon met functionele beperkingen én mogelijkheden en de samenleving
- Door de wijze waarop die samenleving is georganiseerd
- Men is niet gehandicapt, men wordt gehandicapt

Rechten i.p.v Zorg

- Niet langer objecten van zorg, behandeling en liefdadigheid
- maar subjecten met rechten
- die in staat zijn die op te eisen
- en autonoom over hun leven te beslissen op basis van 'informed consent'
- en actief deel te nemen aan de samenleving

Geen nieuwe rechten

- Niet bedoeling nieuwe rechten te creëren
- Duidelijkheid over de betekenis draagwijdte van bestaande rechten voor personen met een handicap
- Artikel over onderwijs= explicitering van recht op onderwijs in kinderrechtenverdrag

Toch nieuwe rechten?

- Recht om in de eigen gemeenschap te leven (uitzonderlijk sterke afwijzing van segregatie!)
- Recht op persoonlijke mobiliteit
- Recht op zelfstandig wonen en deelname aan de maatschappij
- Recht op toegankelijkheid

Principes

- Inclusie, geen segregatie
- Autonomie: recht om zélf keuzes te maken
- Participatie: volledig en daadwerkelijk, en opname in de samenleving
- Respect voor ontwikkelende mogelijkheden van kinderen met een handicap en eerbiediging van hun identiteit

Principes

- Niet-discriminatie
- Redelijke aanpassingen
- Toegankelijkheid
- Universeel ontwerp

Handicap

- “langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.”
- In onderwijs: leerstoornis

Artikel 24: Inclusief is regel

- Inclusief onderwijs op alle niveaus (ook LLL)
- Geen uitsluiting uit algemeen onderwijssysteem op grond van handicap
- In de gemeenschap waarin zij leven
- Voorzien in redelijke aanpassingen
- Individuele ondersteuningsmaatregelen

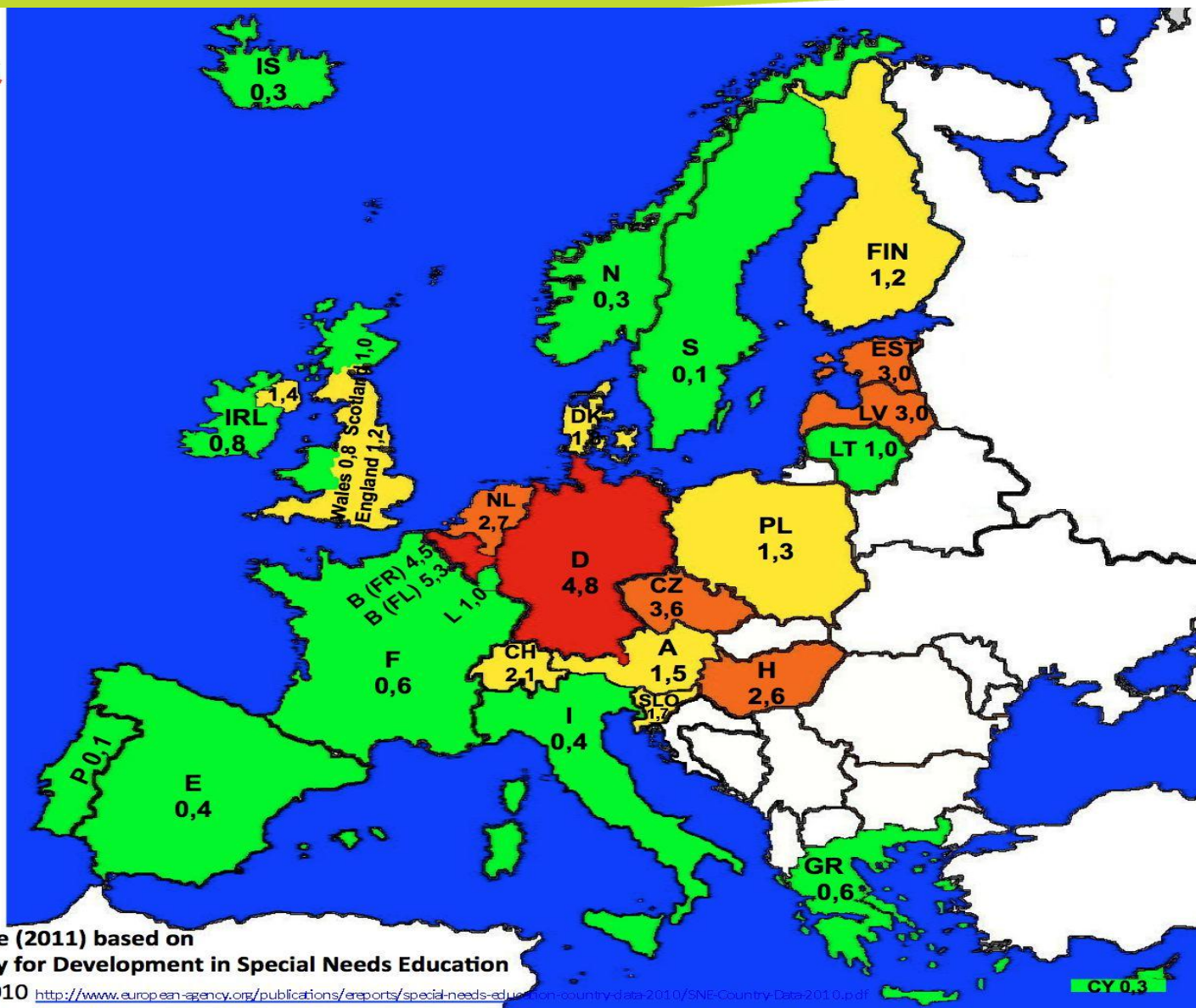
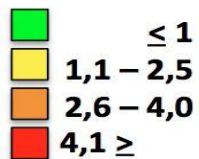
Inclusief onderwijssysteem

- Universeel ontwerp: producten, omgevingen, programma's en diensten die door iedereen in de ruimst mogelijke zin gebruikt kunnen worden zonder dat een aanpassing of een speciaal ontwerp nodig is
- omvat tevens ondersteunende middelen voor specifieke groepen van personen met een handicap, indien die nodig zijn.

Inclusie

- Toekomst = inclusieve samenleving
- Inclusief onderwijs is niet alleen ten behoeve van kind met beperking
- Leert kinderen 'zonder beperking' omgaan met diversiteit
- Ontwikkelen van sociale vaardigheden

Percentage
of all children
who are
segregated
special
schools

Carmen Dorrance (2011) based on European Agency for Development in Special Needs Education Country Data 2010 <http://www.european-agency.org/publications/ereports/special-needs-education-country-data-2010/SNE-Country-Data-2010.pdf>

Inclusief onderwijssysteem

- 1993 United Nations Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities
- 1994 The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education

Niet-discriminatie

- Directe discriminatie
- Indirecte discriminatie: ogenschijnlijk neutrale criteria of praktijk benadeelt een zekere (beschermde) groep
 - tenzij de praktijk objectief kan verantwoord worden vanuit een legitiem doel
 - en noodzakelijk en proportioneel is voor dit doel
- Weigering van redelijke aanpassingen = discriminatie

Redelijke aanpassing

- noodzakelijke en passende wijzigingen, en aanpassingen
- die geen disproportionele of onevenredige, of onnodige last opleggen,
- indien zij in een specifiek geval nodig zijn om te waarborgen dat personen met een handicap alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid met anderen kunnen genieten of uitoefenen

Protocol redelijke aanpassingen

- Materiële aanpassingen
- Immateriële aanpassingen
- Collectieve aanpassingen
- Individuele aanpassingen
 - Aanwezigheid van collectieve aanpassingen geen reden om individuele aanpassingen te weigeren

Criteria

- Doeltreffendheid
- Evenwaardigheid
- Zelfstandigheid
- Veiligheid

Indicatoren redelijkheid

- de financiële impact van de aanpassing, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele ondersteunende financiële tegemoetkomingen
- de financiële draagkracht van degene op wie de aanpassingsplicht rust
- de organisatorische impact van de aanpassing
- de te verwachten frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door personen met een handicap

Indicatoren

- de impact van de aanpassing op de levenskwaliteit van (een) daadwerkelijke of potentiële gebruiker(s) met een handicap
- de impact van de aanpassing op de omgeving en op andere gebruikers
- het ontbreken van gelijkwaardige alternatieven
- het verzuim van voor de hand liggende of wettelijk verplichte normen

Implementatie

- Loyale uitvoering door staten
- Met participatie stakeholders (ook kinderen)
- Sociale, culturele en economische rechten: progressieve implementatie met volledige gebruikmaking ter beschikking staande hulpbronnen
- Monitoring van de uitvoering
- Optioneel protocol: kennisgeving van schendingen

Afdwingbaarheid?

- Niet van verdrag als geheel
- Mogelijk voor afzonderlijke bepalingen
- Discriminatie, redelijke aanpassingen en proportionaliteit nu reeds bekend bij rechter
- Staat moet voorzien in rechtsbescherming
- Eventueel derdenwerking, zeker voor private actoren in machtsverhouding met particulier

Doorwerking

- Interpretatie van huidige nationale wetgeving in licht van verdrag
- Decreet Gelijke Kansen en Gelijke Behandeling 2008: basis voor arrest doventolken Gent zonder verwijzing naar VN-Verdrag!

Samengevat

- Recht op inclusief onderwijs voor elke ll./student
- School moet redelijke aanpassingen toestaan zolang niet disproportioneel; het is niet de school zelf die bepaalt wat disproportioneel is!
- Afweging redelijkheid/disproportionaliteit moet steeds concrete situatie in aanmerking nemen
- Overheid is verantwoordelijk voor installatie inclusief onderwijssysteem, met participatie van stakeholders